

เงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรมที่เอื้อให้เกิดความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ระหว่างผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นกับประชาชน*

The Socio-cultural Conditions that Support the Power Relations between Local Political Leaders and the People

เรืองฤทธิ์ คงอยู่ และปิยลักษณ์ โพธิ์วรรณ

Ruangrit Khongyoo and Piyaluk Potiwan

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: ruangritk2018@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะเงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรมที่เอื้อให้เกิดความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นกับประชาชน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลในระดับปัจเจกบุคคลกับผู้รู้หรือผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 84 คน ได้แก่ กลุ่มผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นและประชาชน องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ และมหาสารคาม โดยสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ผลการวิจัยพบว่า การที่นักการเมืองท้องถิ่นและประชาชนมีความสัมพันธ์กัน เพราะทั้งสองฝ่ายต้องการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในลักษณะการตอบสนองแทนจนนำไปสู่การพึ่งพาอำนาจหรือความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ เงื่อนไขที่ทำให้เกิดการพึ่งพาระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับประชาชน สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) เงื่อนไขเชิงปัจเจก 2) เงื่อนไขเชิงกลุ่ม ซึ่งแต่ละประเภทเป็นปัจจัยที่ทำให้ประชาชนยังคงพึ่งพานักการเมือง หรือเป็นเงื่อนไขที่คอยกดทับให้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับประชาชนแตกต่างกัน โดยที่ประชาชนยังคงมีสถานะอำนาจที่น้อยกว่าหรือต่ำต้อยกว่านักการเมือง ในขณะที่นักการเมืองยังคงมีอำนาจมากกว่าหรือสามารถสนองความต้องการของประชาชนได้มากกว่า เพราะฉะนั้นความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับประชาชนยังคงเป็นอสมมาตรตลอดเวลาหรือยังคงเป็นความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ตลอดเวลา

คำสำคัญ: เงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรม; ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ; ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น

*ได้รับบทความ: 30 มกราคม 2561; ตอบรับตีพิมพ์: 26 ตุลาคม 2561

Received: January 30, 2018; Accepted: October 12, 2018

Abstract

This research article aims to study the social and cultural conditions that support the power relations between local political leaders and the people. The qualitative method was used for study. Data was collected at the individual level with the 84 key informants; consist of the local political leaders and people, provincial administration office of KhonKaen, RoiEt, Kalasin and Mahasarakham. In-depth interviews were conducted on both the individual and focus groups.

The results found that: the local politicians and people are always related. Because they have to dependent on each other in a manner of reciprocity which it leads to power dependence or patronage relationship. So the conditions that give a rise to dependence between local political leaders and the people can be divided into two categories: 1) individualistic conditions 2) group conditions. Each type is a factor that keeps the people still dependent on politicians or the conditions that push the power relations between local politicians and the people are different. The people still have less or lower power than politicians. While politicians still have the power to intervene or meet the needs of the people. Thus, the power relations between local politicians and the people are always asymmetrical or remain patron all the time.

Keywords: Socio-cultural Conditions; Power Relationship; Local Political Leaders

1. บทนำ

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างประชาชนกับนักการเมืองท้องถิ่นเกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน ซึ่งเกิดจากการแลกเปลี่ยนกัน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ตลอดถึงการช่วยเหลือกัน ทั้งเรื่องส่วนตัวและเรื่องส่วนรวม เช่น นักการเมืองช่วยเหลือด้านคดีความ การมอบทุนการศึกษา การอนุมัติงบประมาณ ในขณะที่ประชาชนได้ช่วยเหลือนักการเมือง โดยเป็นหัวคะแนนในการเลือกตั้ง เป็นต้น ความสัมพันธ์ดังกล่าวจึงเป็นความ

สัมพันธ์เชิงการแลกเปลี่ยน และนำมาสู่ระบบอุปถัมภ์ (Pongsapich & Kuwinpun, 2000 : 4) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เสมอภาค เพราะผู้อุปถัมภ์ส่วนมากคือ นักการเมืองที่มีอำนาจมากกว่าและมักทำหน้าที่ในการปกครองประชาชนแต่เพียงฝ่ายเดียว ทำให้ในบางครั้งความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับนักการเมือง กลายเป็นความขัดแย้ง ความรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งในระดับประเทศและภูมิภาค เช่น เหตุการณ์ความรุนแรงเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 วันที่ 6

ตุลาคม พ.ศ. 2519 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 เมษายน -พฤษภาคม พ.ศ. 2553 มกราคม-มีนาคม และกุมภาพันธ์ เป็นต้น เนื่องจากนักการเมืองซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐได้แสดงบทบาทในการปกครองมากเกินไป กลายเป็นการกดขี่ข่มเหง บังคับ เอาเปรียบ และขูดรีดประชาชนเป็นประจำ (Phumisak, 2009 : 16)

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภาคหนึ่งที่ประชาชนกับนักการเมืองท้องถิ่นมีความสัมพันธ์ที่หลากหลาย ทั้งความสัมพันธ์ในลักษณะของการอุปถัมภ์ และความสัมพันธ์เชิงความขัดแย้ง ซึ่งความสัมพันธ์เหล่านี้ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเอาเปรียบหรือความสัมพันธ์ที่ไม่เสมอภาค จนนำไปสู่การต่อสู้ ชะงักอำนาจของทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะของฝ่ายประชาชน เช่น กรณีเขื่อนปากมูล กลุ่มเสื้อแดง การขูดเมืองแร่ที่จังหวัดเลย เป็นต้น (Tosakul, 2007 : 92) นอกจากนี้ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังมีการต่อรองเชิงอำนาจกับนักการเมืองท้องถิ่น โดยการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น (Srieam, 2013 : 106-107) กรณีเหล่านี้เป็นการต่อสู้เพื่อความเป็นธรรม ความไม่พอใจในการกดขี่ของรัฐ การเอาเปรียบของรัฐบาล การต่อสู้ดังกล่าวจึงกลายเป็นสัญลักษณ์หรือพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Kantam, 2016 : 325) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมีนัยสำคัญ และเป็นการสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจทางการเมืองของประชาชนในรูปแบบใหม่ว่า ประชาชนไม่ใช่ฝ่าย “ตั้งรับ” เพียงอย่างเดียว

แต่ประชาชนได้ต่อสู้กับอำนาจของนักการเมืองท้องถิ่นตลอดเวลา ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดของ Emerson (1962 : 32) ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจในลักษณะว่า ฝ่ายที่มีอำนาจมากกว่ามักกำหนดหรือบังคับให้ฝ่ายที่มีอำนาจน้อยกว่าปฏิบัติตามที่ตนเองต้องการ โดยที่ฝ่ายที่มีอำนาจน้อยกว่ายากที่จะฝ่าฝืน

ดังนั้น บทความนี้จึงตั้งคำถามว่า ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับประชาชนเป็นอย่างไร และอะไรเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ในลักษณะแบบนั้น ซึ่งคำถามเหล่านี้นำไปสู่วัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรมที่เอื้อให้เกิดความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นกับประชาชน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บข้อมูลในระดับปัจเจกบุคคล จากผู้รู้ที่สำคัญ (Key Informants) หรือผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 84 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น จำนวน 32 คน 2) กลุ่มประชาชนทั่วไป จำนวน 52 คน ได้แก่ ผู้นำในท้องถิ่น จำนวน 20 คน ประกอบด้วย นักวิชาการ ผู้รู้หรือนักปราชญ์ จำนวน 16 คน เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 16 คน ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญเหล่านี้แบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยมีคุณสมบัติ คือ 1) กลุ่มผู้นำ

ทางการเมืองท้องถิ่น ต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทเป็นผู้บริหารอย่างน้อย 1 สมัย 2) กลุ่มประชาชนทั่วไป ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้สามารถให้ข้อมูลได้ดี หรือมีตำแหน่งทางสังคมที่เด่นชัด การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structure) ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกในระดับปัจเจกบุคคล และใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 6-8 คนต่อกลุ่มในประเด็นเกี่ยวกับเงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรมที่เอื้อให้นักการเมืองท้องถิ่นกับประชาชนมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างกัน ซึ่งในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยยังได้สังเกตพฤติกรรมของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ หลังจากเก็บข้อมูลแล้วเสร็จในแต่ละวัน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาจัดระเบียบข้อมูลเรียบเรียงข้อมูล จัดหมวดหมู่ ทำเป็นตารางและให้ความหมายตามความเป็นจริง หลังจากนั้นจึงได้วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) พรรณนาเชิงวิเคราะห์ต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

เงื่อนไขที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับประชาชนแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) เงื่อนไขเชิงปัจเจก (Individual Conditions) 2) เงื่อนไขเชิงกลุ่ม (Group Conditions) ดังนี้

1. เงื่อนไขเชิงปัจเจก (Conditions as Individual)

1.1 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน (Generosity) พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีความ

สัมพันธ์กับประชาชนบนพื้นฐานของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยทั้งสองฝ่ายต่างมีความต้องการประโยชน์จากฝ่ายตรงกันข้าม จึงจำเป็นต้องพึ่งพากันในลักษณะต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน เช่น นักการเมืองได้ให้เงินส่วนตัวกับประชาชนที่เดือดร้อน หรือช่วยสมทบทุนในการทำบุญของประชาชน การช่วยฝากเข้าทำงาน การช่วยสร้างถนน ดูแลทุกข์สุขของชุมชน ในขณะที่ประชาชนได้ช่วยเหลือนักการเมืองในฐานะเป็นฐานคะแนนในการเลือกตั้งในครั้งต่อไป

1.2 ความสัมพันธ์ส่วนตัว (Personal Relationship) พบว่า ความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นกับประชาชนมีลักษณะเกื้อกูลกันเสมอ ซึ่งโดยปกติประชาชนไม่มีความขัดแย้งกับผู้นำเป็นการส่วนตัว เพราะประชาชนยังคงยำเกรงอำนาจของนักการเมือง ตรงกันข้ามประชาชนยังคงอาศัยอำนาจของผู้นำในการแก้ไขปัญหาหลายอย่าง ความสัมพันธ์ส่วนตัวจึงมีลักษณะที่ดีต่อกัน เช่น การช่วยเหลือเรื่องคดีความ การช่วยเหลือด้านการงาน การฝากลูกหลานเข้าทำงาน การช่วยเหลือด้านงานศพหรืองานส่วนตัว เป็นต้น ด้วยเหตุผลดังกล่าว ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับประชาชนจึงกลายมาเป็นความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์

1.3 ความสัมพันธ์แนวตั้ง (Vertical Relationship) พบว่า ถึงแม้ว่านักการเมืองกับประชาชนมีความสัมพันธ์ส่วนตัว ลักษณะเชิงบวกคือ ถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกันแต่นักการเมืองยังคงมีอำนาจมากกว่าประชาชน ทำให้นักการเมืองสามารถกำหนดทิศทางความสัมพันธ์ได้มากกว่า

และใช้อำนาจในการคุ้มครองประชาชนเหมือนเดิม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในลักษณะบน และล่าง ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวยังมีลักษณะของการกดขี่ประชาชนอยู่ข้างล่างและทำให้ประชาชนอ่อนแอ ดังเช่น นายสมเกียรติ (นามสมมุติ) ได้แสดงทัศนคติว่า “ประชาชนยังคงต้องพึ่งพานักการเมืองเหมือนเดิม โดยเฉพาะเรื่องของงบประมาณระหว่างภาครัฐกับประชาชน เพราะนักการเมืองท้องถิ่นคือ ผู้เชื่อมประสานผลประโยชน์ของประเทศชาติกับประชาชน” (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2560)

1.4 ผู้ให้การอุปถัมภ์มีความชำนาญและความรู้มากกว่า (Patrons are more Skilled and Knowledgeable) พบว่า การที่นักการเมืองยังคงอยู่ในฐานะผู้ให้การอุปถัมภ์ เพราะนักการเมืองมีความชำนาญ และมีความรู้มากกว่าประชาชนหลายอย่าง โดยเฉพาะในด้านงานราชการ และด้านกฎหมาย ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นสิ่งที่ประชาชนยังขาดและต้องพึ่งพานักการเมืองอย่างต่อเนื่อง ทำให้นักการเมืองกลายเป็นสื่อกลางและเป็นผู้คอยแนะนำประชาชนอย่างใกล้ชิด ดังที่ผู้ใหญ่บ้านจังหวัดขอนแก่นคนหนึ่งกล่าวว่า “ประชาชนรู้ว่าใครมีความสามารถ ต่อให้คุณเอาเงินมาให้ชาวบ้าน ชาวบ้านเขารับอยู่ แต่เขาอาจจะไม่เลือกคุณก็ได้ ถ้าคุณไม่มีความรู้ ทุกวันนี้ ชาวบ้านก็ต้องการนักการเมืองที่มีความรู้เหมือนกัน ไม่ใช่มาแล้วไม่รู้บริหารบ้านเองไม่ได้” (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2560)

1.5 ความน่าเชื่อถือในการครอบครองทรัพยากร (Trust in the Patron's Resources)

พบว่า การที่นักการเมืองมีความน่าเชื่อถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่ทำให้ประชาชนทั่วไปได้เข้ามาพึ่งพาหรือสร้างความสัมพันธ์ด้วย โดยเฉพาะหากนักการเมืองมีอำนาจหรือทรัพยากรมากเพียงพอต่อการตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเต็มที่ ประชาชนส่วนมากจึงเข้าหานักการเมืองคนนั้นเสมอ

1.6 ตำแหน่งหน้าที่การงานที่ชัดเจน (Security Position) พบว่า ตำแหน่งที่เอื้อต่อการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักการเมืองกับประชาชนไม่เพียงแต่เป็นตำแหน่งทางการเมืองเท่านั้น ตำแหน่งทางสังคมอื่นๆ ยังมีผลต่อการสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนอย่างมาก เช่น หัวหน้าสมาคม ประธานกลุ่ม คณะบริหาร เป็นต้น ตำแหน่งเหล่านี้จึงมีส่วนเอื้ออย่างมากให้ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับประชาชนยังคงดำรงอยู่ ดังนั้นจะเห็นว่า ตำแหน่งหน้าที่การงานมีความสำคัญต่อการเอื้อให้เกิดความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับประชาชนอย่างมาก และที่สำคัญความสัมพันธ์ดังกล่าวมีโอกาสมาก ที่จะเป็นความสัมพันธ์แบบเบ็ดเสร็จหรือเป็นความสัมพันธ์แบบผูกขาด โดยเฉพาะหากความสัมพันธ์นั้นเชื่อมโยงไปสู่ระดับเครือข่าย ซึ่งจะทำให้เกิดเป็นความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กันตลอดไป

1.7 ความเชื่อเรื่องบุญกรรมทำให้ยอมรับความแตกต่าง (The Beliefs of Merit Make the Differences) พบว่า ความแตกต่างระหว่างประชาชนและนักการเมือง ถือเป็นเรื่องปกติในความรู้สึกของประชาชน เพราะประชาชน

เชื่อว่า ความแตกต่างนั้นเกิดจากการกระทำในอดีต หรือบุญ/กรรมของแต่ละคน ที่ได้กระทำมาที่ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งประชาชนเชื่อว่า ในอดีตนักการเมืองทำบุญมากกว่าจึงมีบุญมากกว่า และทำให้เกิดในตระกูลที่เอื้อให้ได้รับตำแหน่งฐานะทางสังคม และเศรษฐกิจที่ดีกว่าในปัจจุบัน ดังนั้นความแตกต่างในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับประชาชน จึงถือเป็นเรื่องปกติและยอมรับได้ง่าย และเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการพึ่งพาอาศัยของ “ผู้มีบุญ”

2. เงื่อนไขที่มีลักษณะกลุ่ม (Conditions as Group)

2.1 ระบบอุปถัมภ์ระหว่างเพื่อนฝูง (Patronage System between Friends) พบว่า เพื่อนฝูงคือ เครือข่ายทางการเมืองของนักการเมืองที่ประสบความสำเร็จ นักการเมืองท้องถิ่นส่วนมากก่อนที่จะเข้ามาเล่นการเมือง มักสร้างเครือข่ายทางสังคม (Social Networks) เพื่อเป็นฐานคะแนนเสียงให้กับตนเองเสียก่อน เครือข่ายเหล่านี้เกิดจากความสัมพันธ์ส่วนตัวของนักการเมืองเองและเกิดจากเครือข่ายชั้นสอง (Secondary Networks) คือ เพื่อนของเพื่อนหรือเพื่อนของญาติพี่น้อง โดยที่เครือข่ายเหล่านี้มีความขึ้นชนและเชื่อมั่นในนักการเมืองท้องถิ่นนั้นๆ จึงเลือกผู้นำทางการเมืองคนนั้นเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง ระบบดังกล่าวจึงนำไปสู่การอุปถัมภ์ระหว่างเพื่อนฝูง

2.2 ระบบเครือญาติที่เอื้ออำนวยผลประโยชน์ทางการเมือง (Kinship System Facilitates Political Benefits) พบว่า ระบบเครือญาติกับนักการเมือง ไม่สามารถแยกออก

จากกันได้โดยเด็ดขาด เพราะคนที่เข้ามาเล่นการเมืองบางคนได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวและเครือญาติ นักการเมืองท้องถิ่นหลายคนจึงถือเอาการเป็นนักการเมือง คือ “การประกอบอาชีพ” อย่างหนึ่งที่ทำให้ครอบครัวและเครือญาติเจริญเติบโต ดังนั้น นักการเมืองที่ประสบความสำเร็จจึงมาจากการสนับสนุนของครอบครัวและเครือญาติ ดังเช่น กำนันคนหนึ่งในจังหวัดมหาสารคามกล่าวว่า “มีพี่ มีน้อง ที่ทำมาละเป็นลักษณะสืบทอดการเมือง จากพ่อสู่ลูก พี่สู่น้อง...เป็นการสืบทอดจากวงศ์ตระกูล ทำไว้ดี ลูกเต๋ามาลงสมัคร ลูกเต๋าก็ได้ โอกาสได้ก็สูง” (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2560)

2.3 การนับถือความเป็นพี่น้อง (Respect for Brotherhood) พบว่า ความเป็นพี่เป็นน้องถือเป็นเงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะนักการเมืองท้องถิ่น และประชาชนที่ยังมีความต้องการอำนาจของกันและกัน เพื่อผลักดันให้ตนเองบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ นักการเมืองท้องถิ่นโดยส่วนมากให้ความสำคัญกับประชาชนในฐานะเป็นพี่น้องกัน ถึงแม้ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นมีอำนาจมากกว่า แต่นักการเมืองท้องถิ่นยังคงถือว่าประชาชน คือ ญาติพี่น้องเสมอ

2.4 การให้เกียรติซึ่งกันและกัน (Honoring each other) พบว่า ประชาชนให้การยกย่องและให้เกียรตินักการเมืองอย่างมาก เพราะถือว่านักการเมืองคือ “เจ้าคน นายคน” เป็นผู้ที่มีอำนาจ และเป็นพี่พี่ของประชาชน ดังนั้น

ประชาชนจึงปฏิบัติต่อนักการเมืองด้วยความเคารพ เช่น เมื่อประชาชนพบนักการเมืองจึงไหว้ และหากมีโอกาจะจัดหาข้าว ปลา อาหารให้เสมอตลอดถึงเรียนเชิญนักการเมืองมาร่วมงานและเป็นประธานในกิจกรรมต่างๆ เสมอ ดังเช่น ผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่ง ในจังหวัดมหาสารคามกล่าวว่า “ส่วนใหญ่คนอีสาน ตาสี ตาสา มาเจอนักการเมืองที่งานบุญ จะดูแลดี เลี้ยงดูปู่เสื้อ นี่ก็คือประเพณีอีสาน ยิ่งเขามีตำแหน่งหน้าที่ก็ต้องให้เกียรติแก่เขา เหมือนพี่เหมือนน้อง” (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2560) ในขณะที่นักการเมืองก็ให้เกียรติประชาชนเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะนักการเมือง ที่ยังต้องการลงสมัครรับเลือกตั้งในสมัยต่อไป โดยการรับฟังและการตอบรับคำเชิญ ตลอดถึงการช่วยเหลือประชาชนในโอกาสต่างๆ เป็นต้น

2.5 การอ่อนน้อมถ่อมตนและการเคารพผู้อาวุโสหรือผู้มีบารมี (Humility and Respect to Elders or Celebrities) พบว่าประชาชนยังคงให้ความเกรงใจนักการเมืองมาก ถึงแม้ว่านักการเมืองมีอายุน้อยกว่าตัวเอง แต่ประชาชนถือตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นหลัก ถือว่า นักการเมืองคือ “เจ้าคน นายคน” ที่ได้รับการแต่งตั้งมาจากผู้มีอำนาจที่สูงกว่า ทำให้ประชาชนมีความเคารพเกรงใจนักการเมืองจึงอ่อนน้อมถ่อมตนเสมอ

2.6 ความสำนึกในบุญคุณหรือความกตัญญูทวเที (Gratitude) พบว่า ทั้งนักการเมืองและประชาชนยังคงนึกถึงบุญคุณซึ่งกันและกัน ทำให้ทั้งสองฝ่ายมีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องเป็นเวลายาวนาน ส่วนหนึ่งเป็นเพราะวัฒนธรรมทางพุทธศาสนาที่ยังสามารถกลมเกลียวจิตใจของ

ประชาชนในสังคมให้มีจิตใจที่เมตตา ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเสมอ ถึงแม้ความสัมพันธ์นั้นทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ไม่เสมอภาค เพราะนักการเมืองยังคงมีอำนาจมากกว่า ดังนั้นกวีวิชาการคนหนึ่ง ในจังหวัดกาฬสินธุ์กล่าวว่า “เงื่อนไขทางวัฒนธรรมต้องเกี่ยวกับศาสนา บุญคุณต้องตอบแทนวัฒนธรรมทางศาสนา จึงเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันให้ฟุ้งพานักการเมือง ความเมตตา กรุณา จินตนาการไปถึงระบบอุปถัมภ์”

5. อภิปรายผลการวิจัย

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับประชาชน เป็นความสัมพันธ์แบบถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน หรือการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของลักขณา ภักดินฤณกุล (Pukdeenaruenat, 2001 : 10) ที่พบว่า ลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองกับผู้นำชุมชนในเขตคลองสาน มีการช่วยเหลือกันอย่างต่อเนื่อง ผู้อุปถัมภ์หรือผู้ให้มากกว่ารับ ลักษณะการใช้ไม่ได้มีการแลกเปลี่ยนกันครั้งต่อครั้ง แต่เป็นการให้เพื่อหวังประโยชน์ระยะยาว อย่างไรก็ตามถึงแม้ นักการเมืองท้องถิ่นกับประชาชนมีความสัมพันธ์กันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย แต่นักการเมืองท้องถิ่นยังคงเป็นฝ่ายที่มีอำนาจมากกว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นฝ่ายพึ่งพามากกว่า และมีโอกาสที่ประชาชนจะถูกเอารัดเอาเปรียบจากนักการเมืองได้มาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสาทร ศรีเกตุ (Sriket, 2014 : 213) ที่ชี้ให้เห็นว่า รัฐยังเป็นผู้มีอำนาจหลักในกระบวนการผลิตเพลง และชาย

ไทย รักษาชาติ (Ruacsachart, 2006) ที่ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มที่มีอำนาจมากกว่ามีการกดขี่กลุ่มที่มีอำนาจน้อยกว่า นอกจากนี้ เจื้อนไขที่ทำให้้นักการเมืองต้องถึ้นกับประชาชนมีความสัมพันธ์กันถึ้อว่าเป็นทุนทางสังคมอย่างหนึ่งและกลายมาเป็นเเงื้อนไขในการที่เื้อื้อต่อการอุปถัมภ์ ซึ่งสอดคล้อ้งกับการศึกษาของของพลภูฏฐ์ อำไพ (Ampai, 2013: 38) ที่พบว่า ทุนทางสังคมสะท้อนถึ้นถึงการดำรงอยู่ที่อยู่ถึ้นของระบบอุปถัมภ์และคลี่คลายให้้เห็นถึ้นตรรกะของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่หลบซ่อนอยู่สำหรับปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้้นักการเมืองต้องถึ้นและประชาชนมีความสัมพันธ์กัน คือ ความเป็นอาวุธหรือผู้มีบารมีในชุมชน ซึ่งสอดคล้อ้งกับการศึกษาของสรณั วงศ์เปี้ยสัจจ (Wongpiasas, 2005) ที่พบว่า ลักษณะสังคมและวัฒนธรรมไทย

ให้้ความสำคัญกับการลำดับผู้อาวุธและชั้น การจำแนกความสัมพันธ์เชิงอำนาจระดับต่างๆ และมุ่งธำรงรักษาสถานะของสิ่งต่างๆ ในระบบไม่มีการเปลี่ยนแปลง

6. ข้อเสนอแนะ

ควรมีการวิจัยการสร้างเครือข่ายอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองต้องถึ้นและแนวทางการส่งเสริมอำนาจให้้กับประชาชนมากขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีอำนาจในการพึ่งพาตนเองมากขึ้น โดยไม่ต้องพึ่งพานักการเมือง เพราะอาจตกเป็นเพียงเครื่องมือหรือฐานคะแนนเท่านั้น การส่งเสริมให้ประชาชนพึ่งตนเองทางการเมือง จะทำให้ประชาชนเข้มแข็งและมีอำนาจในการต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองได้มากขึ้น

References

- Atano, K. (2015). Development of People's Participation in Crime Prevention of Maha Sarakham Province. *Doctoral of Public Administration Thesis*. Graduate School : Rajabhat Maha Sarakam University.
- In-sri, N. (2013). People's Participation in Development. Bangkok : Mahidol University Press.
- Pho-klin, C. (2010). Community Pattern Development in Crime Prevention of E-san Region. *Doctoral of Philosophy Thesis*. Graduate School : Maha Sarakam University.
- Promnok, P. (1999). *People's Police*. Bangkok : Police Publisher.
- Royal Thai Police. (2015). *Crime Prevention and Suppression Management*. Bangkok : Royal Thai Police Publisher.
- _____. (2017). *Crime Statistics : Region 4 Crime Statistics Defined by Provinces Year 2007-2016*. Bangkok : Royal Thai Police Publisher.
- Sao-Muang, P. (2010). Participation in Crime Prevention of Community's Leader and Wangpha District Police, Nan Province. *Master of Political Science Thesis*. Graduate School : Chiang-Mai University.

- Taai Reua Kum, S. (2012). *Research Methodology for Social Sciences and Humanities*. (5 th ed.). Maha Sarakham : Maha Sarakam University Press.
- Wong-Saroj, T. (2003). People's Participation in Municipal's Community. *Master of Arts Thesis*. Graduate School : Rajabhat Nakorn-Phatom University.
- Yamane, T. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis*. (3rd ed). New York : Harper & Row Publisher.

